

A tanulmány első része a fővárosi nevelés alapvetését tárgyalja. A nevelésnek van célja, és vannak a cél megvalósítására szolgáló feladatai. A cél az elérendő végső pont, a feladatok pedig azok a tennivalók, melyeket a cél elérése érdekében el kell végezni. Ennek figyelembevételével lehet és kell fővárosi nevelésről beszélni, mert a magyar nevelés célja itt csak *különleges feladatok* megoldásával érhető el.

A második rész Budapesttel, mint környezettel foglalkozik, megállapítva azokat a sajátosságokat, melyek a fővárost minden más városunktól megkülönböztetik.

A harmadik rész az adott helyzetből fakadó nevelési feladatokat ismerteti. A testi nevelés terén fokozott jelentősége van az egészséges életre és a természetes életmódra való nevelésnek. Az értelmi nevelés sajátos szempontjai: a természet megismertetése és megszerettetése; a vidékkel való kapcsolat elmélyítése; küzdelem a felületesség ellen; az ismeretnek minden oldalról való aprólékos megvilágítása, elmélyítése, a gondolkodás fegyelmezése, a verbalizmus legyőzése; a kölcsönös bizalom fejlesztése; a szellemi felsőbbség uralmának éreztetése az anyag felett; a tervszerű nyelvvédelem. Az erkölcsi nevelés különleges követelményei: budapesti polgárok nevelése; az ott-hon megbecsülése és csinosítása; a jó könyv megszerettetése; az újságolvasás irányítása; a család erősítése; az őszinteségre nevelés; a lelki nyugalom megteremtése; a vallásos érzület kialakítása; a felelősségérzés fejlesztése; önállóságra, állhatatosságra és munkára való szoktatás; küzdelem a nagyravágyás ellen; a szociális érzés kifejlesztése; nemzeti műveltségünknek néphagyományainkkal való telítése.

A negyedik rész hatósági és egyesületi feladatokkal foglalkozik. —

A szerzőnek nem az a célja, hogy a fővárosi nevelés számára rendszeres kézikönyvet adjon, csak a keretek megállapítását tekintette feladatának, mert a tudományos szintézis megalkotása csak a részletkérdések sokoldalú megoldása után válik majd lehetségessé. Csak a részletekbe menő anyaggyűjtés után lehet korszerű összefoglaló rendszerezésről szó. A szerző kitűnően oldotta meg feladatát, s nemcsak a fővárosi nevelők forgathatják út-tűrő könyvét különös érdeklődéssel, hanem a nagyobb vidéki városok pedagógusai is sok tanulságot meríthetnek belőle.

Szántó Lőrinc.

Matzko Gyula: Fizika. Gyakorlati tanítások. II. rész. (A Gyakorló Polgári Iskola Könyvtárának XXIV. kötete. Szeged, N. 80, 182 lap, 8.80 P.)

A szerző ebben a könyvben a fénytán, a mágnességtan és az elektromosságtan anyagát dolgozza fel kitűnő didaktikai érzékkel gyakorlati tanításokban. A fénytánra a polgári fiúiskolában 10 tanítási és 2 ismétlő órát szán, a leányiskolában a fénytani lencsék alkalmazását összevonva, 9+2 órát vesz fel. A mágnességet 2 órában tanítja. Az elektromosság tanítására a 3 ismétlő órával együtt a fiúknál 25 órát, a lányoknál 20 órát fordít. Mivel a leányiskolában kevesebb idő jut a tárgykör tanítására, kénytelen egyes órák anyagát összevonni, illetőleg egyes tanítási egységeket teljesen elhagyni, így pl. a leányoknál nem tanítja a villamos eszközökre vonatkozó számításokat és a transzformátorokat. (A fiú- és a leányiskolai anyagbeosztás-

ban mutatkozó eltérést tudvalevőleg az teszi indokolttá, hogy a leányiskolában a természettanhoz kapcsolták a csillagászati és a fizikai földrajz elemeit is, holott a heti óraszám a leányiskolában is csak 3.)

A tanítási egységek teljes kidolgozásán kívül a szerző a mágnesség és az elektrosztatika tanításához szükséges kísérleti eszközökre és a kísérletek helyes elvégzésére vonatkozólag igen részletes útmutatást ad.

Tanításaiban az uralkodó szerepet a tanár kísérletei viszik, de bemutat két tanulókísérletekkel és egy részben tanulókísérletekkel végzett órát is. Tisztán tanulókísérletekkel tanítja a fény visszaverődését és a mágnesség bevezető óráját, de egyúttal utasítást ad arra is, hogyan végezhető a tanítás, ha a tanár végzi a kísérleteket; az elektromos áram mágneses hatásának ismertetésekor a tanulókon kívül a tanár is kísérletezik.

A tanítások mindegyike igen jó felépítésű, és nagyszerű hozzáértésre vall. A rávezetések meggyőző erejűek.

Minden egyes óra elején a szerző részletesen felsorolja a tanításban használt szemléltető eszközöket. Az órák felépítése általában a következő: I. számonkérés, II. bevezetés, III. tárgyalás, IV. összefoglalás, V. alkalmazás. — A bevezetés célja a hangulatkeltés, ill. a tanulók által már tapasztalt jelenségek megemlítése. A bevezetéshez kapcsolódik a célkitűzés, a probléma felvetése. A tárgyalás a tanítás legfontosabb része, és így erre fekteti a szerző a legnagyobb gondot. Ezt igen részletesen dolgozza ki. — Tanításai közt vannak természetesen más felépítésű órák is. Így vannak órák, amikor a számonkérés elmarad, máskor alkalmazás nem is vehető fel. Vannak természetesen összetett beosztású tanítási egységek is, így pl. előfordul a célkitűzést megelőző kísérlet is, vagy van olyan óra, amikor a tanítás egy későbbi óra előkészítésével fejeződik be.

Matzko Gyulának erről a könyvről is ugyanazt mondhatom el, amit az első kötetéről mondtam: kitűnő munka, a kezdő tanároknak nélkülözhetetlen, de nagy haszonnal forgathatja és sok követésre méltó szempontot talál benne a gyakorlott tanár is.

Krix Márton.

Gogolák L. Pánszlávizmus. Budapest, 1940. 135 oldal. **Ferdinándy M. Középeurópa.** Budapest, 1940. 127 oldal. **Feketekúty B. Jugoszlávia magyar szemmel.** Budapest, 1940. 190 oldal. Cserépfalvi kiadásai.

A legújabb tantervi rendelkezések alapján a világtörténelem tanításakor a közelmúltnak, sőt napjainknak eseményei részletes politikai, társadalmi és gazdasági megvilágításban tárgyalandók. Az Utasítás különösen hangsúlyozza a mai sorsunkra kiható életközelségi problémák józan elvi ismertetését, és higgadt tárgyi lemérését. Itt kerül átelmélkedésre a nemzeti öntudat ébredése, Kelet és Déleuropa pánszláv törekvései, a Balkán népi és politikai fejlődése s végül mindezen történeti rianások között hazánk helyzete, súlya, hivatása és jövője! Mind e problémák eredetének, kifejlésének és kihatásának részletes megvizsgálásához összefoglaló áttekintést és történeti nézőpontokat adnak a nemzetnevelők minden rétegének az alábbi kötetek. Az első kettő egy-egy eszmének nemzetek feletti életterejét vizsgálja. Feketekúty monográfiája pedig a konkrét államalakulat kereteit és belső tartalmát ismerteti.